

Арх. маг Оливера М. Кандић

**НАЧЕЛА ЗАСТУПЉЕНА ПРИ ОБНОВИ МАНАСТИРА
ГРАДЦА И СТАРЕ ПАВЛИЦЕ**

Манастир Градац и Стара Павлица су два значајна споменика градитељства у Србији, на којима је примењен конзерваторски поступак потпуног или делимичног обнављања првобитних облика. Ови споменици се разликују по времену настанка, карактеру и оби-

му, а и степен њихове очуваности није био исти. На Богородичиној цркви у Градцу био је сачуван већи део основних облика грађевине и пронађени су готово сви елементи за обнову како конструктивних делова цркве, тако и мермерних украса. Од цркве Старе Павлице постојао је само средњи део. Спољни зидови обимног брода и зидови припрате затечени су само у темељима, осим северног дела цркве, који је порушен, заједно са тлом на коме је саграђен, приликом просецања трасе жељезничке пруге. На зидовима обе цркве налази се вредан живопис. Он је био непосредно изложен атмосферским утицајима, јер су црквама у Градцу и Старој Павлици недостајали сводови и куполе.

Разлози за обнову ових споменика били су слични, ма да су се у појединостима разликовали, због посебних одлика и услова за њихово уређење и даљи оп-

станак. Њихова обнова предузета је да би се сачували и приказали основни облици споменика и дошле до изражаја њихове архитектонске вредности, а у исто време да би се што боље заштитио живопис. Степен обнове на ова два споменика био је различит, али су начела заступљена при раду на њима у великој мери истоветна. Обновљени су само они делови за које су постојали сигурни подаци, било да су се налазили на самим грађевинама, или су нађени приликом ископавања, или су прикупљени са ранијих цртежа и фотографија. Тако је Богородичина црква у Градцу обновљена потпуно, а остаци манастирских зграда су само конзервирани. У Старој Павлици саграђени су само купола, источни свод и полукалота апсиде, а остали

делови цркве надзидани су до висине на којој би се могли очекивати отвори. Северни зид је изграђен на армирано-бетонској конзоли и служи као ограда.

Обновљени делови обе цркве зидани су истим материјалима какви су били употребљени на старим деловима грађевина, и у истој техници. Ново грађење од старог одвојено је тракама оловног лима уметнутим у спојнице.

На оба споменика надградња је заустављена тамо, где би се обнова заснивала само на претпоставкама.

